

5.8. Cestovní ruch

Královéhradecký kraj patří v rámci České republiky mezi kraje s největším potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Nachází se zde celá řada území nebo lokalit mimořádné přírodní hodnoty, což se promítá jak do rozsahu, tak i do počtu chráněných území. Přestože se na území kraje nenachází žádný objekt „světového“ významu (památko UNESCO), může se Královéhradecký kraj pochlubit i celou řadou kulturně historických pamětihodností, tj. historických objektů nebo historicky hodnotných urbanistických celků jako jsou městská jádra nebo lidová architektura. Svůj význam plní i Hradec Králové jako sídelní město kraje s řadou jedinečných prvků, jako univerzitní město, významné místo kongresové turistiky i východisko pro návštěvy ostatních míst kraje.

Nejvíce **historických a památkově chráněných objektů** se nachází ve východní polovině kraje. Za městské památkové rezervace byla vyhlášena města Hradec Králové, Nové Město nad Metují, Josefov a Kuks. Jedinečnými památkami jsou barokní komplex v Kuksu, Josefovská pevnost, benediktinský klášter v Broumově nebo zámky v Náchodě, Novém Městě nad Metují či v Ratibořicích. K významným oblastem z hlediska koncentrace kulturně historických pamětihodností patří okres Jičín, zvláště jeho severovýchodní část tvořící součást Českého ráje a dále jižní polovina okresu Rychnov nad Kněžnou se zámky Rychnov nad Kněžnou, Častolovice, Kostelec nad Orlicí, Doudleby nad Orlicí a hrady Potštejn a Litice.

Tab. 5.8.1 Kapacita ubytovacích zařízení^{*)}

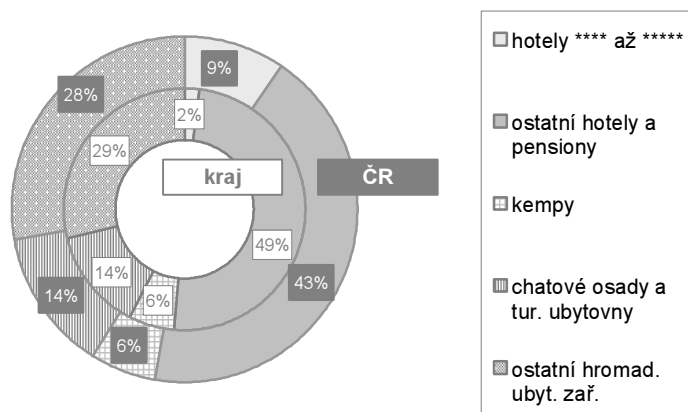
	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Ubytovací zařízení celkem	979	999	1 010	995	966	98,7
z toho:						
hotely	178	176	177	176	170	95,5
penziony	335	353	379	369	357	106,6
kempy	35	36	37	39	40	114,3
chatové osady	21	19	19	20	19	90,5
turistické ubytovny	101	102	104	97	90	89,1
Lůžka v ubytovacích zařízeních celkem	45 802	45 017	45 355	45 183	43 985	96,0
z toho:						
hotely	11 884	11 474	11 556	11 878	11 836	99,6
penziony	10 448	10 821	11 711	11 542	10 859	103,9
kempy	2 576	2 579	2 671	2 760	2 832	109,9
chatové osady	2 431	2 092	2 118	1 980	1 918	78,9
turistické ubytovny	3 960	4 081	4 421	4 439	3 995	100,9
Průměrná cena za ubytování (Kč)	214	226	232	236	247	115,4
Počet pracujících osob celkem	5 848	5 822	5 578	5 616	5 643	96,5

^{*)} v letech 2000 - 2002 stav k 31.7., v letech 2003 - 2004 stav k 31.12.

Z hlediska cestovního ruchu tak můžeme území Královéhradeckého kraje vymežit – podle míry koncentrace přírodních a kulturních hodnot – do několika kategorií:

- Krkonoše a Orlické hory (území s vysokou koncentrací přírodních hodnot bez významnějších historických pamětihodností)
- Broumovsko, Český ráj včetně Jičínska, povodí Orlice na Rychnovsku (území s relativně vysokou koncentrací jak přírodních, tak kulturních hodnot)
- Královéhradecko, Jaroměřsko a Náchodsko (území s vysokou koncentrací kulturních hodnot).

Graf 15 Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních k 31. 12. 2004

Dále je možné rozdělit okresy kraje do dvou skupin podle intenzity cestovního ruchu v zimních a letních měsících. Okresy Trutnov a Rychnov nad Kněžnou s Krkonošemi a Orlickými horami patří do skupiny s významnou zimní a sekundárně i letní sezónou, intenzita návštěvnosti těchto turistických oblastí v průběhu roku ovlivňuje rozhodujícím způsobem návštěvnost celého okresu. Ve třech zbývajících okresech je nejvyšší návštěvnost koncentrována pouze do jednoho – letního – období.

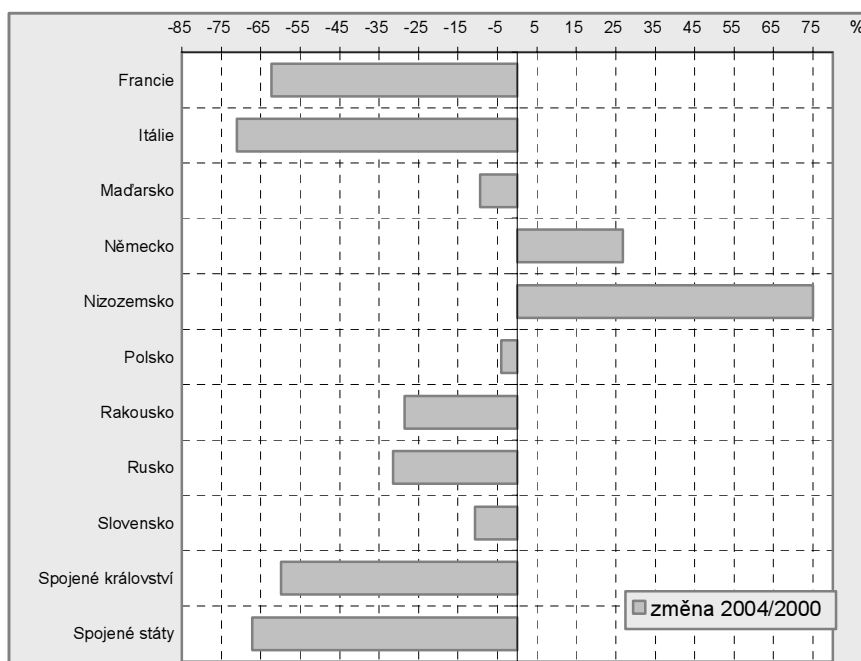
V roce 2004 nabízel Královéhradecký kraj turistům celkem 966 **hromadných ubytovacích zařízení**, ve kterých bylo k dispozici téměř 44 tis. lůžek. Více než třetinu z nich

tvořily penziony, necelou pětinu hotely, dále necelou desetinu turistické ubytovny, kempy (4,1 %) a chatové osady (2,0 %). Zbývající necelá třetina (celkem 290 zařízení) pak připadala na ostatní hromadná zařízení jinde nespecifikovaná (léčebné lázně, rekreační zařízení podniků, školící střediska a dále taková zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch: domovy mládeže, vysokoškolské koleje).

S výjimkou kempů a penzionů počty ubytovacích zařízení v porovnání s rokem 2000 poklesly, přitom ve srovnání s rokem 2003 poklesl i počet penzionů. Relativně i absolutně nejvíce ubylo turistických ubytoven. Průběžně se ve sledovaném pětiletém období zvyšoval pouze počet kempů.

Proti roku 2000 se spolu s úbytkem počtu ubytovacích zařízení snížila o 4,0 % i jejich celková kapacita. Výrazný úbytek lůžek (zhruba o 500, tj. o pětinu) byl zaznamenán u chatových osad, o necelé půl procento pak v hotelích a o téměř 14 % (cca 2 tis. lůžek) v ostatních ubytovacích zařízeních. Naopak výraznější nárůst lůžek vykázaly penziony a kempy (411, resp. 256). V porovnání na předchozí rok 2003 se však, s výjimkou kempů, snížila kapacita všech typů ubytovacích zařízení, nejvíce v turistických ubytovnách a penzionech (zhruba o desetinu, resp. o 5,9 %).

Graf 16 Změna počtu zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Z hlediska intenzity cestovního ruchu je v rámci Královéhradeckého kraje, ale i celé České republiky, nejexponovanější okres Trutnov. Má výrazně nejvyšší počet hromadných ubytovacích zařízení, v roce 2004 jich bylo celkem 664, tj. více než dvě třetiny všech zařízení kraje. Tento počet byl také výrazně vyšší než úhrn ubytovacích zařízení v jednotlivých krajích (s výjimkou Jihočeského s 1 007 zařízeními a Libereckého s 926 zařízeními). S tím souvisí i výrazně vyšší kapacita ubytování, na Trutnovsku bylo k dispozici v roce 2004 celkem 26,8 tisíc lůžek, z celkového počtu 5,6 tisíc pracovníků v ubytovacích zařízení kraje jich 3,6 tisíc připadalo na okres Trutnov.

S výjimkou okresu Hradec Králové, který měl počet registrovaných ubytovacích zařízení velmi nízký absolutně i relativně (29 zařízení, 3,0 % v rámci kraje), byl počet ubytovacích zařízení ve zbývajících okresech také poměrně vysoký. Průměr 100 ubytovacích zařízení na jeden okres v rámci České republiky byl v roce 2004 překročen v okrese Rychnov nad Kněžnou (107 ubytovacích zařízení), na Náchodsku jich bylo 89 a na Jičínsku 77. Počet lůžek se pak pohyboval v každém z těchto tří okresů okolo 4,9 tisíc, na Hradecku jich bylo 2,6 tisíc. V okrese Hradec Králové však byla výrazně vyšší průměrná cena za ubytování. Zatímco v průměru Královéhradeckého kraje to bylo 247 Kč, v hradeckém okrese to bylo 425 Kč, ve zbývajících okresech se průměrná cena pohybovala v rozpětí 214 Kč (okres Jičín) až 247 Kč (okres Trutnov). V průměru České republiky byla cena za ubytování zaznamenána ve výši 337 Kč, výrazně nad průměrem se pohybovala v Hl. městě Praze (998 Kč) a v Karlovarském kraji (538 Kč), nejnižší byla na Liberecku (227 Kč). Podstatné rozdíly v cenách za ubytování byly v rámci Královéhradeckého kraje logicky mezi jednotlivými typy zařízení: ve čtyřhvězdičkových hotelích činila průměrná cena za ubytování 1 230 Kč, v ostatních hotelích a penzionech 314 Kč, nejnižší pak byly ceny v turistických ubytovnách a kempch (134, resp. 103 Kč). V průměru vzrostla cena za ubytování v Královéhradeckém kraji za pět let o více než 15 %.

Tab. 5.8.2 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	961 423	1 016 532	1 002 624	964 243	951 492	99,0
v tom(%):						
Česká republika	717 522	699 929	736 886	677 243	653 364	91,1
zahraniční hosté	243 901	316 603	265 738	287 000	298 128	122,2
z toho:						
Slovenská republika	2,4	2,4	4,4	3,6	3,4	¹⁾ 1,0
Polsko	16,9	17,7	13,4	11,6	9,5	¹⁾ -7,4
Německo	62,7	61,7	61,4	61,7	56,9	¹⁾ -5,9
Nizozemsko	6,2	6,1	8,9	8,1	12,0	¹⁾ 5,8
Počet přenocování	4 562 151	3 989 463	3 936 269	3 891 214	3 809 230	83,5
v tom (%):						
Česká republika	3 646 246	2 853 002	2 880 827	2 785 195	2 648 353	72,6
zahraniční hosté	915 905	1 136 461	1 055 442	1 106 019	1 160 877	126,7
z toho:						
Slovenská republika	2,0	1,9	3,3	2,7	2,2	¹⁾ 0,3
Polsko	13,8	14,6	10,7	9,2	7,4	¹⁾ -6,4
Německo	67,2	65,8	66,4	66,9	61,4	¹⁾ -5,8
Nizozemsko	6,5	7,2	9,6	9,1	14,0	¹⁾ 7,5
Průměrná doba pobytu (dny)	5,9	5,1	4,9	5,0	5,0	¹⁾ -0,9
z toho zahraniční hosté	5,0	4,7	5,0	4,9	4,9	¹⁾ -0,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

V průběhu roku 2004 přicestovalo do Královéhradeckého kraje 951,5 tisíc návštěvníků. Jejich počet se během sledovaného pětiletého období průběžně snižoval, a to z důvodu úbytku návštěvníků z České republiky, počet zahraničních hostů se o více než pětinu zvýšil. Cizinci se na celkovém počtu návštěvníků Královéhradeckého kraje podíleli v roce 2004 necelou jednou třetinou, přitom ve výchozím roce pětiletého období jich byla čtvrtina. Ve struktuře cizinců dlouhodobě převládají návštěvníci z Německa, a přestože jejich počet dlouhodobě mírně klesá, v roce 2004 tvořili z celkového počtu cizinců 56,9 %, absolutně jich bylo 169,5 tisíc. Druhou nejčetnější skupinou byli Nizozemci, jejichž podíl se naopak za pět let téměř zdvojnásobil na 12,0 %, v roce 2004 jich Královéhradecký kraj navštívilo téměř 36 tisíc, Poláků přijelo 28 tisíc (9,5 %) a Slováků 10 tisíc (3,4 %). S výjimkou Dánů (2,5 %), Rakušanů (1,9 %), Rusů (1,6 %) a hostů ze Spojeného království (1,3 %) nepřekročili návštěvníci z dalších zemí ve struktuře hostů 1 %.

Průměrná doba pobytu návštěvníků Královéhradeckého kraje se za pět let téměř o jeden den snížila, v roce 2004 trvala 5 dní. Doba pobytu cizinců zůstává dlouhodobě zhruba stejná, v roce 2004 trvala v průměru 4,9 dne, přitom nejdéle se na území kraje zdržovali v roce 2004 Maďaři (6 dní) a Nizozemci (5,5 dne), nejkratší pobyt byl zaznamenán u Francouzů (3 dny).

Tab. 5.8.3 Hosté v lázeňských ubytovacích zařízeních

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	19 458	17 130	18 110	18 198	19 070	98,0
v tom:						
Česká republika	19 248	15 077	15 697	16 089	16 639	86,4
zahraniční hosté	210	2 053	2 413	2 109	2 431	1157,6
Počet přenocování	506 680	490 650	451 250	475 635	463 064	91,4
v tom:						
Česká republika	485 681	467 425	423 338	450 778	441 768	91,0
zahraniční hosté	20 999	23 225	27 912	24 857	21 296	101,4
Průměrná doba pobytu (dny)	27,0	29,6	25,9	27,1	25,3	¹⁾ -1,7
z toho zahraniční hosté	11,0	12,3	12,6	12,8	9,8	¹⁾ -1,2

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Do léčebných lázní na území kraje, které jsou zahrnuty v ostatních ubytovacích zařízeních, jezdilo v letech 2000 – 2004 v průměru ročně zhruba 18 tisíc hostů. V roce 2004 jich bylo 19,1 tisíc a převážnou většinu tvořili Češi, 87,3 %. Počet návštěvníků z České republiky se proti roku 2000 o více než 13 % snížil, od roku 2001 se však již meziročně plynule zvyšoval. Výrazně přibýlo v Královéhradeckých lázních zahraničních hostů, jejich absolutní počet se zvýšil téměř 12krát. Zatímco v roce 2000 tvořili z celkového počtu hostů 1 %, v roce 2004 to už bylo téměř 13 %. Mírně se za pětileté období snížila průměrná doba pobytu v lázeňských ubytovacích zařízeních (rozdíl mezi lety 2000 a 2004 činil 1,7 dne), takže v roce 2004 činila průměrná doba pobytu 25,3 dne, podstatně kratší dobu strávili v lázních zahraniční hosté, průměrně 9,8 dne.

V roce 2004 realizovali čeští občané na území Královéhradeckého kraje celkem 678,8 delších cest, tzn. domácích dovolených za účelem trávení volného času a rekreace (při kterých alespoň 4krát za sebou přenocovali mimo své obvyklé bydlení). V Královéhradeckém kraji se uskutečnilo více než 12 % delších cest z jejich celkového počtu v rámci České republiky; více našich občanů směřovalo svoji dovolenou již jen do Jihočeského kraje (14 % všech domácích dovolených). Počet domácích dovolených na území Královéhradeckého kraje vzrostl meziročně o 15,4 %, celkové výdaje se zvýšily o 11,5 % na 2 552 mil. Kč. V rámci České republiky činil průměrný výdaj na tuzemskou dovolenou 3 365 Kč. Průměrné výdaje na 1 cestu do Královéhradeckého kraje sice meziročně o více než 3 % poklesly (na 3 759 Kč), větší výdaje však byly v rámci republiky vynaloženy na 1 tuzemskou dovolenou už jen ve Zlínském a Libereckém kraji (4 017, resp. 3 953 Kč), naopak nejmenší výdaje byly potřeba na tuzemskou dovolenou v Pardubickém kraji, 2 414 Kč. Průměrný počet přenocování byl nejvyšší ve Středočeském kraji, dosáhl 13,1 dne, v Královéhradeckém kraji patřily tuzemské dovolené se 7,7 dne pobytu ve srovnání s ostatními kraji mezi nejkratší.

Tab. 5.8.4 Tuzemské delší a kratší cesty^{*)}

	Delší cesty			Kratší cesty		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Počet cest celkem (tis.)	588,2	678,8	115,4	1 650,0	1 349,8	81,8
Celkový počet přenocování (tis.)	4 274,0	5 222,6	122,2	3 244,9	2 796,2	86,2
Průměrný počet přenocování na 1 cestu	7,3	7,7	105,5	2,0	2,1	105,0
Celkové výdaje (mil. Kč)	2 289	2 552	111,5	1 437	1 188	82,7
Průměrné výdaje na 1 cestu (Kč)	3 892	3 759	96,6	871	880	101,0

^{*)} z výběrového šetření cestovního ruchu

O téměř pětinu se meziročně snížil počet kratších cest (tj. s 1-3 noclehy, včetně víkendových pobytů), které i přes výrazný pokles tvořily z celkového počtu delších a kratších cest směřujících do Královéhradeckého kraje dvě třetiny. V roce 2004 jich bylo v Královéhradeckém kraji realizováno 1 349,8 tisíc s průměrným počtem přenocování na 1 cestu 2,1 dne. Celkové výdaje se proti roku 2003 snížily o zhruba 17 % na 1 188

mil. Kč, průměrný výdaj na 1 cestu se mírně zvýšil na 880 Kč, tj. o 79 Kč více než v průměru České republiky. Ve srovnání s ostatními kraji směřovalo v roce 2004 více těchto krátkých „víkendových“ cest do Středočeského, Jihočeského, Jihomoravského a Moravskoslezského kraje, v Královéhradeckém kraji však návštěvníci pobývali nejdéle.